

In-Text or Out-of-Text Word Choice: A Case Study of *The History of Tom Jones, a Foundling*

Mahbube Noura^{1*}, Seyyed Mohammadreza Hashemi²

University of Zabol, Zabol, Iran ¹, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran ²

Abstract This research aims to investigate the extent to which word choice in translation is influenced by intra-textual or extra-textual factors, or whether the use of bilingual dictionary equivalents is adequate for the translator. To this end, the novel *The History of Tom Jones, a Foundling* was analyzed. The findings revealed that word choice in translation is predominantly intra-textual, and that extra-textual word choice, i.e., word choice based on bilingual dictionaries, is not effective in translation - especially in literary translation. The translator mainly relies on the text and the relations in it to select the appropriate words, and this is more evident in the case of some linguistic features of the text. One of these linguistic features is the collocational relation between words, which plays a crucial role in determining the meaning and affecting its textuality.

Keywords: Word choice; In-Text; Out-of-Text; Bilingual Dictionaries.

1. Introduction

Collocation is a phenomenon that has garnered significant attention from linguists in the field of semantics and other related domains. Their research and findings highlight the significance of collocation as a crucial linguistic phenomenon that must be duly acknowledged in the realms of language learning and translation. In essence, lexical collocation can be broadly defined as the pairing of two or more words that has become conventional among native speakers, much like other aspects of language (Firth, as cited by Palmer, 1971, p. 163). Firth viewed this phenomenon as a process grounded in meaning, rather than grammar. Firth employed the term to categorize and recognize compound words based on their semantic-idiomatic relationship and frequency of occurrence in a given language. According to Firth, collocation serves as one of the means of conveying meaning (Bussmann, 1996, p. 81; Palmer, 1971, p. 170).

Please cite this paper as follows:

Noura, M., & Hashemi, S. M. R (2024). In-text or out-of-text word choice: A case study of *The History of Tom Jones, a foundling*. *Language and Translation Studies*, 56(4), 131-167. <https://doi.org/10.22067/lts.2023.81978.1187>

*Corresponding Author: nouoramahbube@yahoo.com

© 2024 LTS
All rights reserved

Received: 16 April 2023 Revised: 18 July 2023 Accepted: 22 July 2023 Published: 09 January 2024

Palmer (1971, p. 163) also observed in his findings that words can possess diverse meanings depending on their specific collocational patterns. He highlighted the influence of context on word meaning. In their study, Halliday and Hassan (1992, pp. 284-292) analyzed the process of collocation and its role in establishing lexical cohesion within a text. They argued that lexical units do not have fixed cohesive functions, but rather their cohesive role is determined by their contextual reference within the text. Halliday and Hassan distinguished between two types of relations that influence the degree of similarity between lexical units: those within the language system and those within the text. Lexical units are part of the language system, and in languages like Persian, there exists a close relationship between dddd hhhh ss nnni ddd nnni'''' Simyyyyyccc. ggggge's llllll ll eem exhibits varying degrees of proximity and closeness, resulting in certain words tending to co-rrrr r hh nn dddd kkk nnni nnd ssnr'''' pppaar odhhh,, they create harmony. Another influencing factor in word combinations is the frequency of their co-occurrence. Words that do not typically combine with others contribute to overall coherence.

Based on the perspectives of these theorists, it can be concluded that context and text play crucial roles in determining word meaning. Words acquire meaning through their collocational relationships, which contribute to the textuality and cohesion of a text. Additionally, the theorists suggest the eeeeeeee ff a rrr ''s collocational range. Lines (1996) defines collocational range as the set of contexts in which a word can occur. Each word possesses its own specific collocational range that limits its meaningful usage, and no two words share the exact same range. Some words have a narrow range of usage, while others have a wide array of possible combinations. The translator, therefore, needs to be attentive to what is accepted and conventional in the target language and strive for a smooth and natural translation of collocations that best conveys the meaning of the original text in the target language. The translator must be aware of the intricate interactions involved in the translation process.

2. Research Method

This research selected the English novel *The History of Tom Jones, a Foundling* (1749) by Henry Fielding as the case study and compared it with its Persian translation by Ahmad Karimi Hakak (1982). All instances of the two words *Good* and *Bad* were extracted using AntConc software and were recorded on separate sheets along with their translations, and then the data were categorized based on the given equivalents of Good and Bad. After this general categorization, in each group, the collocations of the two words were further classified based on the aamekkkk ff rrrrr r 188.... cc dddhrg oo ee waa kk's aamekkkk, collocations can be divided into two types: syntagmatic and paradigmatic. Syntagmatic collocation is the linear arrangement of words in the text structure (for example, to make a decision), while paradigmatic collocation is the substitution of synonymous words in a collocational structure that creates a semantic difference

(for example, to criticize severely and to criticize harshly). In the classification of collocation, we divided the words Good and Bad into three groups in terms of structure:

- The group where Good and Bad are adjectives.
- The group where these two words are nouns.

The group related to the compounds formed with Good and Bad. In the classification of substitution, the words Good and Bad and their synonyms were further divided into smaller groups in terms of meaning.

3. Results

The data are categorized into three groups based on the equivalents of these two words in translation:

- The group where Good and Bad are adjectives or nouns. The word Good, either as an adjective or as a noun, has been translated as "خوب" (good) or "خوبی" (goodness). The structure of being either an adjective or a noun, no further subdivisions are presented.
- In this category, the word group Good in all its forms has been translated into various equivalents other than the ones in group one, i.e. "خوب" (good) or "خوبی" (goodness). This group has the highest percentage and is very significant in terms of the equivalents provided by the translator. To understand this significance, first, our data in this section are classified into three groups based on the grammatical and structural role of Good: 1.2. In this subgroup, Good is an adjective and it appears in two positions: Attributive position means before the noun and predicative position means after the verb. This group is further divided into five subgroups based on the semantic field of the synonyms of the adjective Good. The relevant subgroups along with their examples are presented below (76.06% of the second category).

4. Discussion and Conclusion

Words in different languages have various relations with each other. Some words have a more general meaning and some have a more specific meaning. This feature is common to all languages. From this perspective, languages are not completely equivalent, and this inequivalence is greater in the case of languages that have cultural differences, which makes finding equivalence in translation challenging. Persian and English languages, like other languages, differ in terms of lexical relations, especially collocations, the range of collocations and common words;

every word is situated within the linguistic system and has a tendency to co-occur with other words. Some words have less restrictive combinations; in other words, they have a wide range of applications in combination. These two languages also vary in this respect. It is possible that a word is common in the Persian language but has no equivalent in the English language, and vice versa, or that the range of synonyms of a word in the English language may be wider than its range in the Persian language. Undoubtedly, these differences make translation difficult because the translator is expected to provide a fluent and acceptable translation in the target language; to do this, he or she must choose words in the first place. Among the available equivalents, the translator should choose the best equivalent so that it has a positive impact on the final product, i.e., the translated text, and its cccbbbbbmbbmmng hle rrrttt gggggge ;;;;;; hhe too dddd “Goo” ddd dddd” are common words in both Farsi and English languages, and for this reason, their range of co-occurrence is wide and they coexist with many words and convey different meanings. As previously highlighted in the introduction, certain words lack a direct equivalent or a fixed match. This implies that these words are not universally used with identical meanings in all situations, particularly in their general sense. This characteristic is applicable to the two words mentioned, where the correspondence between them falls into the category of pseudo-correspondence. Depending on the context, they convey distinct meanings (Larsen, 1984, p. 148).

A text is coherent when its sentences are connected by grammatical and lexical devices. These devices can operate at the level of vocabulary in two ways: repetition and collocation (Bell, 1991, pp. 163-164). Halliday and Hassan (1976) argue that the more frequently a word co-occurs with other words, the more hhhtttt te tttt ... hhe wr rrr ss oodd” ddd ”””””” ”””t bbb e oeee coherence of a text because they have a high range and frequency of co-occurrence with other dddd.. hhe dddd s oo”””” ddd ”””””” eee imootttt or hle uuuuuuuuff sssss ddd their translation in the novel Tom Jones. The translator has recognized their importance and semantic relations in the source text. He has avoided producing unnatural and undesirable translations by using text analysis and avoiding collocation clashes. Instead, he has chosen fluent and standard equivalents in the target language.

واژه‌گزینی درون‌متنی یا برون‌متنی: موردپژوهی رمان «کودک سرراهی»

محبوبه نورا^{۱*}، سید محمدرضا هاشمی^۲

۱ استادیار گروه زبان انگلیسی، دانشگاه زابل، ایران؛ ۲ استاد گروه زبان انگلیسی، دانشگاه فردوسی مشهد، ایران

چکیده واژه‌یابی و واژه‌گزینی از دغدغه‌های مهم مترجم‌ها و مدرس‌ها و فراگیرهای ترجمه است. درباره سازوکار واژه‌گزینی در ترجمه بسیار سخن گفته شده است. باوجوداین، به نقش و کارایی فرهنگ‌های دوزبانه در واژه‌گزینی کمتر توجه شده است. هدف از جستار حاضر، پاسخ دادن به این سؤال است که آیا واژه‌گزینی در ترجمه، اساساً، امری درون‌متنی و یا برون‌متنی است و این‌که استفاده از معادل‌های فرهنگ‌های دوزبانه برای مترجم کفایت می‌کند یا خیر؟ در این پژوهش، ترجمه دو صفت عام «Good» و «Bad» در رمان «تام جونز، کودک سرراهی» بررسی شد. نتایج نشان داد که واژه‌گزینی در ترجمه، درون‌متنی است و واژه‌گزینی برون‌متنی؛ یعنی واژه‌گزینی بر اساس فرهنگ دوزبانه، در ترجمه به‌ویژه ترجمه ادبی راهگشا نیست. مترجم، اساساً، بر اساس متن و روابط موجود در آن، ترجمه می‌کند و واژه‌های مناسب را انتخاب می‌کند و این امر، در مورد برخی ویژگی‌های زبانی متن، بارزتر است. یکی از این ویژگی‌های زبانی متن، روابط هم‌نشینی بین کلمه‌ها است که در تعیین معنای متن و متنیت آن نقش مهمی دارد.

کلیدواژه‌ها: واژه‌گزینی؛ درون‌متنی؛ برون‌متنی؛ فرهنگ دوزبانه.

۱. مقدمه

براساس تعاریفی که فرهنگ لغت ارائه می‌کند، ترجمه، تغییر از یک صورت به صورت دیگر و از یک زبان به زبان دیگر است (مریام وبستر کالجیت^۱، ۲۰۰۶). نیومارک^۲ (۱۹۸۸ الف) نیز ترجمه را انتقال معنای یک متن به زبان دیگر می‌داند به طوری که مقصود نویسنده متن منتقل شود. ممکن است به نظر ما این انتقال و تبدیل امری ساده باشد و فقط دربرگیرنده جانشین

1. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary
2. Newmark

کردن واژگان زبان مبدأ با واژگان زبان مقصد باشد، اما ترجمه، مقوله و موضوعی فراتر از جانشین نمودن واژگان در دو زبان است؛ زیرا مترجمی که می‌خواهد ترجمه‌ای روان و مناسب در زبان مقصد ارائه کند، سعی می‌کند که معادل‌های مناسب و روان در زبان مقصد برگزیند. در واقع، ترجمه نوعی حل مسأله است. حل مسأله بدین معناست که در فرآیند ترجمه، مترجم می‌بایست از بین معادل‌های مناسب، بهترین معادل را انتخاب کند که لزوم این امر، تصمیم‌گیری و گزینش است. تقسیم‌بندی کولر^۱ (۱۹۷۹؛ ۱۹۹۲؛ ۱۹۸۹) مبنی بر تعادل مصداقی^۲، تعادل ضمنی^۳، تعادل متن-هنجاری^۴، تعادل منظورشناختی^۵ و تعادل صوری-زیبایی‌شناختی^۶، مؤید این مطلب در باب ترجمه است؛ بنابراین واژه‌گزینی و یافتن معادل‌های مناسب وظیفه اصلی مترجم به‌منظور تولید متنی روان و بهنجار در زبان مقصد است. بدین منظور، وی باید متن را با هدف ترجمه، تحلیل نماید. این تحلیل می‌تواند از لحاظ نقش زبان، ویژگی‌های محتوایی متن، ویژگی‌های سبکی-زبانی و یا ویژگی‌های صوری-زیبایی‌شناختی و ویژگی‌های منظورشناختی باشد (کولر به نقل از ماندی، ۲۰۰۱، صص. ۴۷-۴۹).

به‌نظر نایدا^۷، «روانی»^۸ لازمه اصلی ترجمه است. وی هدف تعادل پویا را یافتن روان‌ترین معادل پیام زبان اصلی تعریف می‌کند (به نقل از نایدا و تیرر^۹، ۱۹۶۹، ص. ۱۲). همان‌طور که گفته شد، برای دست یافتن به این مهم، مترجم می‌بایست توانش زبانی داشته باشد و بتواند دو نظام زبانی را از جنبه‌های مختلف از جمله واژگان تحلیل نماید و باوجود تفاوت‌های احتمالی دو زبان بتواند ترجمه‌ای روان ارائه کند. یکی از زمینه‌های تفاوت زبان‌ها، واژگان و روابط آنها در درون یک نظام زبانی است. از جمله این روابط که تأثیر آشکاری بر معانی دارند، فرآیند «باهم‌آیی»^{۱۰} است. ممکن است برخی زبان‌ها از این منظر شبیه باشند، اما یکسان نیستند. در

1. Koller
2. denotative equivalence
3. connotative equivalence
4. textual- normative equivalence
5. pragmatic equivalence
6. aesthetic equivalence
7. Nida
8. naturalness
9. Nida & Taber
10. collocation

فرآیند باهم‌آیی، دامنه هم‌آیی^۱ واژه‌ها از اهمیّت خاصی برخوردار است؛ زیرا برخی کلمه‌ها از این لحاظ میزان آزادی بیشتری دارند و می‌توانند معانی ظریف را بیان کنند. واژگان عام که علاوه بر معنای عام خود، معانی خاص را بیان می‌کنند، از طریق فرآیند باهم‌آیی و دامنه کاربرد آن، این امر را ممکن ساخته‌اند. این واژگان با واژگان متفاوت هم‌نشین می‌گردند و معانی مختلف را بیان می‌کنند که حاصل هم‌آیی آنها با واژگان دیگر است و معانی خاص آنها را تشکیل می‌دهد. در فرآیند ترجمه، این روابط بسیار مهم هستند؛ زیرا اگر مترجمی فقط به معنای عام یک واژه توجه کند و آن معنا را منتقل کند، ترجمه حاصل، روان و خوش‌خوان نخواهد بود. در چنین شرایطی مترجم باید به بافت متن توجه کند و بر اساس آن بهترین معادل را انتخاب کند زیرا «کلمات در بافت معنا می‌یابند» (ماندی، ۲۰۰۱، ص. ۳۸). علاوه بر این، مترجم باید به دامنه هم‌آیی هر واژه توجه نماید. طبق نظر نیومارک (۱۹۸۸، ص. ۲۱۳)، «ترجمه گاهی اوقات، تلاش مستمر برای یافتن هم‌آیی‌های مناسب است؛ فرآیندی است که در آن اسم‌های مناسب با افعال و افعال با اسم‌ها، صفات مناسب با اسم‌ها و قیده‌ها و گروه‌های قیدی با افعال هم‌نشین می‌گردند». با توجه به گفته‌های فوق، بافت در یافتن معادل نقش مهمی دارد. از این رو، ما در این مقاله از اصطلاح حق‌شناس (۱۳۷۹، ص. ۳۰) «واژه‌سازی درون‌متن» (واژه‌سازی که توسط مترجمان و براساس بافت کلام و قابلیت‌های زبان مقصد انجام می‌شود) استفاده می‌کنیم و با قیاس با آن، واژه‌گزینی درون‌متن (واژه‌گزینی که توسط مترجمان و بر اساس بافت کلام و قابلیت‌های زبان مقصد انجام می‌شود) را تبیین می‌کنیم. در مقابل، واژه‌گزینی برون‌متنی توسط واژه‌گزینانی غیر از مترجمان و فارغ از بافت و متن ترجمه انجام می‌شود. فرضیه ما این است که واژه‌گزینی در ترجمه، درون‌متنی است. بدین منظور به بررسی نقش باهم‌آیی در ترجمه پرداخته‌ایم و معادل‌های ترجمه‌ای دو واژه «Good» و «Bad» را در رمان «سرگذشت تام جونز کودک سرراهی^۲» بررسی نموده‌ایم تا نشان دهیم معادل‌یابی در ترجمه مبتنی بر بافت و متن است و فرهنگ‌های لغت، معادل‌های مناسب ارائه نمی‌کنند و در واقع ابزار کافی برای مترجم نیستند.

1. collocational range

2. *The history of Tom Jones, a Foundling*

هدف پژوهش جاری آن است دریابیم مترجمان در برگردان آثار ادبی تا چه میزان از واژه‌گزینی‌های درون‌متنی و برون‌متنی بهره می‌گیرند و این‌که آیا با تکیه صرف بر واژه‌گزینی برون‌متنی و استفاده از فرهنگ‌های واژگان می‌توانند به ترجمه دست بزنند یا خیر. در این رابطه، نخست پیشینه پژوهش‌های مرتبط را بررسی خواهیم کرد.

هم‌راستا با پژوهش‌های مرور شده در پیشینه پژوهش، در پژوهش جاری ترجمه دو صفت «Good» و «Bad» در رمان «تام جونز کودک سر راهی» (۱۳۶۱) مورد بررسی قرار گرفته‌اند. دلیل انتخاب این اثر، بسامد بالای صفات «خوب» و «بد» در رمان مذکور بوده است (درابل^۱، ۱۹۹۸). این دو صفت که دارای معنای عام هستند، در ترجمه بسیار اهمیت دارند؛ زیرا علاوه بر این‌که دارای معنای عام هستند، دارای دامنه کاربرد وسیع هستند و از تطابق غیرواقعی برخوردارند؛ یعنی اینکه به شدت مبتنی بر بافت هستند. بررسی ترجمه‌های این دو صفت در این رمان و مقایسه معادل‌هایی که مترجم برگزیده است با معادل‌های فرهنگ لغت‌های دوزبانه، نقش مؤثری در مرتفع نمودن مشکلات مترجمان، دانشجویان ترجمه و مدرّسان ترجمه دارد. همچنین در تدوین فرهنگ لغت‌های هم‌نشینی نیز مؤثر خواهد بود.

۲. پیشینه پژوهش

۲.۱. فرآیند باهم‌آیی

باهم‌آیی فرآیندی است که بسیاری از زبان‌شناسان در حوزه معناشناسی و حوزه‌های دیگر، بسیار به آن پرداخته‌اند و کار هر یک از آن‌ها، مبین این است که باهم‌آیی یک فرآیند مهم زبانی است که باید در حوزه‌های یادگیری زبان و ترجمه مورد توجه قرار گیرد. به‌طور کلی همایی واژگان عبارت است از هم‌نشینی دو یا چند کلمه با هم به‌طوری‌که استفاده از آنها برای گویشوران بومی مانند اجزای دیگر زبان عادی نماید (فرث^۲، به نقل از پالمر^۳، ۱۹۷۱). باهم‌آیی اصطلاحی است که فرث در نظریه معنایی خود مطرح کرده است. به‌نظر وی، این پدیده

1. Drabble

2. Firth

3. Palmer

فرآیندی مبتنی بر معنا است نه دستور و از آن، برای نامیدن و مشخص کردن ترکیبات، بر اساس رابطه معنایی-اصطلاحی و بسامد وقوع آنها در زبان بهره می‌گیریم؛ به اعتقاد وی، هم‌نشینی یکی از شیوه‌های بیان معنی است (باسمان^۱، ۱۹۹۶؛ پالمر ۱۹۷۱). پالمر (۱۹۷۱) در یافته‌های خود به این نکته اشاره می‌کند که واژگان در هر یک از هم‌نشینی‌های گوناگون می‌توانند معانی متفاوتی پیدا کنند. منظور وی تأثیر بافت بر معنی واژگان است.

کروز^۲ (۱۹۸۶) باهم‌آیی را زنجیره‌ای از واژه‌ها توصیف می‌کند که معمولاً هم‌نشین می‌شود؛ به نظر او، این زنجیره‌ها تشکیل یک سازه معنایی می‌دهند. کروز بافت را در انتقال مفهوم سازه‌های معنایی بسیار مؤثر و معنای انتقال یافته را محدود به بافت می‌داند. مثلاً در فارسی، معنای واژه «سخت» فقط در جمله مشخص می‌شود: «او سخت بیمار است» و «کاری سخت است نه آسان».

هلیدی و حسن^۳ (۱۹۹۲) نیز به فرآیند باهم‌آیی و نقش آنها در انسجام واژگانی یک متن اشاره می‌کنند. به نظر آنها، واحدهای واژگانی، دارای یک نقش انسجامی ثابت نیستند. نقش انسجامی آنها با مرجعی در متن مشخص می‌شود. هلیدی و حسن، میزان باهم‌آیی واحدهای واژگانی را حاصل دو نوع رابطه، یکی با نظام زبانی و دیگری با متن می‌دانند. واحدهای واژگانی به نظام زبانی تعلق دارند، مثلاً در نظام فارسی، میان «طلوع» و «خورشید» رابطه نزدیک وجود دارد. به همین ترتیب در نظام واژگانی هر زبان، مقداری مجاورت و نزدیکی وجود دارد که از جمله نتایج آن، تمایل واژه‌های معین به هم‌آیی است. مثلاً «خورشید» و «طلوع» هر وقت در کنار هم قرار گیرند انسجام‌آفرین خواهند بود. عامل دیگر در باهم‌آیی واژگان، بسامد هم‌نشینی آنهاست. واژه‌ای که به باهم‌آیی با واژه‌ای دیگر گرایش نشان ندهد انسجام کلی پدید می‌آورد.

-
1. Bussman
 2. Cruse
 3. Halliday & Hasan

با توجه به آراء نظریه پردازان فوق، مشخص گردیده است که بافت و متن، نقش مهمی در تعیین معنی واژه‌ها دارند و واژگان در روابط هم‌نشینی، معنا و مفهوم می‌یابند و این روابط هم‌نشینی باعث می‌شود که یک متن، متنیّت^۱ بیاید؛ بدین ترتیب که روابط هم‌نشینی، باعث به وجود آوردن انسجام در متن می‌شود. نکته دیگری که می‌توان به استناد آراء نظریه‌پردازان در مورد هم‌نشینی استنباط کرد، در مورد دامنه باهم‌آیی است.

لاینز^۲ (۱۹۹۶) دامنه باهم‌آیی یک واژه را مجموعه بافت‌هایی می‌داند که واژه در آنها ظاهر می‌شود. هر واژه در نظام زبانی خود دارای دامنه هم‌آیی خاص خود است که کاربردهای معنادار آن را محدود می‌کند. هیچ دو واژه‌ای دارای دامنه باهم‌آیی یکسان نیستند. برخی واژگان، دامنه کاربرد بسیار محدودی دارند و برخی دیگر مجموعه‌ای وسیع از هم‌آیی‌های ممکن را دارا می‌باشند و به اعتقاد لاینز، چنین به نظر می‌رسد که در رابطه هم‌نشینی میان واژه‌ها، برخی واحدهای زبانی به لحاظ میزان آزادی در باهم‌آیی تفاوت دارند.

دامنه باهم‌آیی واژگان یکسان در بین زبان‌ها، برابر نخواهند بود. ممکن است هم‌پوشانی داشته باشند، اما به طور کامل با یکدیگر مطابق نیستند. ممکن است از لحاظ کاربرد اولیه با هم تطابق داشته باشند، اما از لحاظ کاربردهای ثانویه و یا مجازی، هم‌خوانی ندارند. تعداد هم‌آیی‌های یک واژه، غالباً، بستگی به جایگاه آن در نمودار عام-خاص^۳ دارد. مثلاً واژه «حیوان» نسبت به واژه گوسفند یا آهو، دارای کاربرد وسیع‌تری است. فقط گویشور بومی یک زبان می‌تواند در مورد مقبولیت یک باهم‌آیی به‌ویژه با هم‌آیی‌های جدید اظهار نظر کند. زبان‌ها در حال تغییر هستند و در این تغییرات، همواره دامنه باهم‌آیی واژه‌ها کم‌و زیاد می‌شود اما در این میان، تنها کسی که قادر به تشخیص مقبولیت باهم‌آیی است، گویشور بومی زبان است.

مترجم نیز در این میان باید به آنچه در زبان مقصد، مقبول و معمول است توجه کند و سعی کند باهم‌آیی‌ها را به گونه‌ای روان و طبیعی ترجمه کند که در زبان مقصد، به بهترین نحو،

-
1. textuality
 2. Lyons
 3. generic- specific

نمایانگر معنای متن اصلی باشد. مترجم می‌بایست آگاه به برخوردهای باهم‌آیی^۱ در ترجمه باشد.

۲.۲. برخوردهای باهم‌آیی

افرادی که به زبانی غیر از زبان مادری‌شان سخن می‌گویند، غالباً، دچار خطاهایی در کاربرد باهم‌آیی‌ها می‌شوند. این خطاها ممکن است از لحاظ دستوری و یا لفظی باشند ولی در هر دو مورد، واژگانی در کنار هم قرار می‌گیرند که به‌طور معمول، با هم در متن ظاهر نمی‌شوند. این خطاهای لفظی باهم‌آیی، معمولاً، «برخوردهای باهم‌آیی» نامیده می‌شوند. علاوه‌براین نوع خطاها، خطاهای دیگری نیز وجود دارد که صرفاً از لحاظ دستوری بدساخت هستند. مثلاً به‌جای *they have gone home* (آن‌ها به خانه رفته‌اند) بگوییم *they are gone home* (آن‌ها بر خانه رفته‌اند). برخوردهای باهم‌آیی، نکته‌ای بسیار ظریف هستند که معمولاً مترجمان نادیده می‌گیرند. در بسیاری از زبان‌ها باهم‌آیی‌هایی همچون *black noise, noisy* (اما در برخی از زبان‌ها، برخی از ترکیب‌های فوق، باهم‌آیی قابل قبول هستند؛ مثلاً *he ate water* (او آب خورد)، در زبان فارسی، قابل قبول است. مشکل این است که آنچه در یک زبان باهم‌آیی کاملاً پذیرفته‌شده‌ای است، ممکن است در زبان دیگر غیرقابل قبول و حتی بی‌معنا باشد. گاهی بین آنچه در متن مبدأ گفته می‌شود و الگوهای فرهنگ مقصد، برخورد فرهنگی^۲ وجود دارد. در اینجا برخوردهای باهم‌آیی مربوط به واژگان نیست. منظور از این نوع برخوردها، برخوردهای فرهنگی است مثلاً عبارت: «مرد دارای زن و فرزند» در زبان فارسی به لحاظ دستوری خوش‌ساخت و به لحاظ هم‌آیندی پذیرفتنی است؛ اما هرگاه در این عبارت، جای واژه مرد و زن عوض شود (زن دارای مرد و فرزند) خلل و ناهنجاری پدید می‌آید و این نوع نابهنجاری، حاصل برخورد فرهنگی است. اگرچه آداب‌ورسوم فرهنگی با هم برخورد دارند، اما معانی واژگان با هم برخورد ندارند. در این صورت، مترجم می‌بایست فرهنگ متن مبدأ را در متن مقصد حفظ کند.

1. collocational clashes

2. cultural clashes

در هر زبان، محدودیت‌های باهم‌آیی واژگانی وجود دارد. مثلاً در برخی زبان‌ها مثل فارسی، «hear» فقط با صداها، هم‌نشین می‌شود نه با افراد. از این رو، نمی‌توان جمله «I heard John»؛ «من جان را شنیدم» را تحت‌اللفظی ترجمه کرد؛ زیرا «heard john» نوعی برخورد هم‌آیی است. شاید ترجمه به این صورت درست باشد: «I heard John's speech»، «من صدای صحبت جان را شنیدم».

در هر صورت، آنچه از بحث بالا می‌توان برداشت کرد این است که مترجم باید همواره نسبت به مسأله برخوردهای باهم‌آیی در ترجمه هوشیار باشد. برای اجتناب از این مشکل، نباید معانی اولیه واژگان را در نظر بگیرد. اگر به صورت تحت‌اللفظی ترجمه کند، حتماً نوعی برخورد به وجود می‌آورد. این موضوع در مورد واژه‌های چندمعنا و یا واژگانی که دارای دامنه وسیع معنایی هستند از اهمیت به‌سزایی برخوردار است؛ زیرا چنین واژگانی را می‌توان با توجه به بافت‌هایی که در آن ظهور می‌یابند، به صورت‌های مختلف ترجمه کرد و در هر معنایی که به کار می‌روند، کلمه یا واژه‌ای متفاوت باید به کار برد. اگر چنین واژه‌هایی در تمام موقعیت‌هایی که در متن به کار می‌روند به یک صورت ترجمه شوند بی‌شک ترجمه حاصل، مملو از برخوردهای باهم‌آیی و معانی اشتباه خواهد بود و از این رو، تطابق کامل بین واژگان متن زبان مبدأ و واژگان ترجمه در زبان مقصد وجود نخواهد داشت. منظور از تطابق^۱، هم‌خوانی منسجم بین عناصر واژگانی است. برای مشخص شدن ارتباط مفهوم «تطابق» یا ترجمه و هم‌آیی در ترجمه بهتر است به انواع تطابق توجه کنیم.

به گفته کوواکس^۲ (۲۰۱۳) دو نوع تطابق وجود دارد: «تطابق واقعی»^۳ و «تطابق غیر واقعی»^۴ (شبه‌تطابق). در تطابق واقعی، واژه یا عبارتی مشابه به‌طور مکرر در متن استفاده می‌شود تا به مفهوم مشابهی اشاره کند؛ یعنی اینکه هر بار چنین واژه‌ای در متن ظاهر می‌شود معنای مشابهی دارد. مثلاً به پاراگراف زیر و تطابق موجود در آن توجه کنید:

1. concordance
2. Kovács
3. real concordance
4. pseudo concordance

- The boy ran to the store, ran up to the store keeper, and asked for a can of milk. Then he ran out the street and, holding the milk tightly, ran home as fast as he could ran.

واژه «ran» در تمام جمله‌های فوق معنای مشابهی دارد و نشان‌دهنده ضروری بودن یک چیز است؛ بنابراین در ترجمه، می‌توان از واژه مشابهی در تمام موارد استفاده کرد. در پاراگراف زیر که واژه «ran» استفاده می‌شود تطابق واقعی وجود ندارد، بلکه تطابق موجود در آن، شبه‌تطابق است و هر دفعه که در متن ظاهر می‌شود، معنای متفاوتی دارد. در این پاراگراف، تطابق بین شکل‌های run تطابق واقعی نیست:

- The motor of his car stopped running. The man didn't know what to do. He was a brook which was running under the road through a culvert. He thought about using some of the water to cool the engine. But he decided he would run back to town and see if he might run into someone who could help him.

هر یک از معناهای واژه گفته‌شده، متفاوت است و در ترجمه، مترجم باید به این مهم توجه کند. اگرچه تطابق واقعی باید در متن مقصد حفظ شود، اما به گفته لارسن (۱۹۸۴) مترجم نباید تلاش کند که تطابق غیرواقعی را حفظ کند و می‌بایست سعی کند معنای واژه را با توجه به بافت آن ترجمه کند و واژه‌های مناسب برای آن برگزیند تا بدین‌گونه از برخوردهای واژگانی همچون برخوردهای باهم‌آیی پرهیز نماید.

مشکلات ترجمه باهم‌آیی در زبان‌های دیگر غیر از فارسی هم بررسی شده است. استولپینات، هورباکاستین و کارسپراویسین^۱ (۲۰۱۶) پژوهشی با هدف تجزیه و تحلیل ویژگی‌های باهم‌آیی‌های زبانی در انگلیسی و تغییرات ترجمه احتمالی آنها در لیتوانیایی انجام دادند. تحقیق آنان چهار نوع باهم‌آیی زبانی را مد نظر داشت: «قوی»^۲، «ضعیف»^۳، «ثابت»^۴ و «کاملاً ثابت»^۵. در تجزیه و تحلیل انجام‌شده، انواع تغییر ترجمه‌ای نیز بررسی شد: تغییر سطح^۱ و تغییر

1. tttttttt tt Haaaaaaaaee,, & sss rrr aeeeeee
2. strong
3. loose
4. fixed
5. fully fixed

دسته^۲ به چند زیردسته تقسیم شدند. اکثر با هم‌آیی‌های تحلیل‌شده در فرآیند ترجمه دچار تغییر دسته شده بودند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که رایج‌ترین نوع با هم‌آیی‌های زبانی در متون علمی مشاهده می‌شود و این با هم‌آیی‌ها از نوع قوی هستند. یک‌سوم نمونه‌های تجزیه و تحلیل‌شده، ترکیب‌های سست را تشکیل می‌دهند.

سنبول، الداخ و الاتیبی^۳ (۲۰۲۲) تأثیر نوع با هم‌آیی و نوع واژگان بر دقت ترجمه با هم‌آیی را بررسی کردند. تعداد ۳۹ دانشجوی دختر در این پژوهش مشارکت کردند و سه فعالیت مختلف را انجام دادند: ترجمه با هم‌آیی از انگلیسی به عربی (شامل ۴۰ مورد با هم‌آیی)، یادآوری صورت واژگان و تشخیص صورت واژگان. نتایج نشان داد آشنایی با صورت واژگان هم‌آیند و درجه با هم‌آیی واژگان بیشترین تأثیر را بر موفقیت مترجمان در برگردان با هم‌آیی داشته است.

ابراهیم^۴ (۲۰۰۳) نیز با هم‌آیی را از نظرگاه ترجمه بررسی کرد تا مشکلات ترجمه موارد با هم‌آیی انگلیسی به عربی را دریابد و از میان راهبردهای ترجمه پاسخی برای این مشکلات بیابد. یافته‌های پژوهش وی نشان داد با هم‌آیی‌های واژگانی انگلیسی را با روش‌هایی همچون جانشینی^۵، بسط^۶، قبض^۷، ترانهش^۸، پیش‌بینی‌پذیری^۹، انسجام با هم‌آیی واژگانی^{۱۰} و سایر روش‌ها می‌توان به عربی منتقل کرد.

همواره مقداری از تطابق معنایی در جریان ترجمه از بین می‌رود. باین‌وجود، مسأله اصلی این است که معنای ترجمه تا جایی که ممکن است باید معادل زبان مبدأ و واژگان مورد نظر نویسنده باشد. اگر مترجم بدین گونه عمل کند، معنا تحریف نمی‌شود. با توجه به آنچه گفته شد، مشخص گردید که مطالعه فرآیند با هم‌آیی در ترجمه از اهمیت بسزایی برخوردار است.

1. level shift
2. category shift
3. Sonbul, El-Dakhs, & Al-Otaibi
4. Ibrahim
5. substitutability
6. expansion
7. contraction
8. transposability
9. predictability
10. lexical collocational cohesion

از جمله پژوهش‌های مهمی که در مورد اهمیت فرآیند باهم‌آیی در ترجمه انجام شده است، پژوهش ملا نظر (۱۹۹۰) است. وی نقش باهم‌آیی را در ترجمه بررسی نمود و نشان داد که ترکیب خوش‌ساخت و زنجیره بهنجار واژه‌ها در زبان مبدأ، در ترجمه به زبان مقصد، ممکن است بدساخت گردد. ناهنجاری واژگانی در زبان مقصد مربوط به تفاوت امکانات باهم‌آیی در زبان مبدأ با متناظر آن در زبان مقصد و تفاوت معانی ترکیبات متناظر در دو زبان است (ریاضی و میهن‌خواه، ۱۳۸۳).

خوش‌سلیقه و سلیمانی‌راد (۱۳۹۷) نقش باهم‌آیی در شفافیت و روانی متون ترجمه را در بیست ترجمه از بیست برنده جایزه «نوبل ادبیات» بررسی کردند. نتایج این تحقیق که در سه مرحله پیمایش، مصاحبه و مقایسه انجام شد نشان داد موارد باهم‌آیی در متن ترجمه‌های بررسی شده تداول چندانی در گفت‌وگوهای روزمره فارسی ندارند و رابطه‌ای را در ذهن خوانندگان فارسی تداعی نمی‌کنند و این مساله موجب کاهش روانی و انسجام ترجمه شده است.

در پژوهشی با نتایج مشابه، داوودی شریف‌آباد و رحیمی یگانه (۱۳۸۹)، برگردان باهم‌آیی معنایی در نه ترجمه فارسی مشهور قرآن را بررسی کردند. یافته‌های این تحقیق نشان داد که راه یافتن عناصر معنایی جدید به ترجمه‌ها که نتیجه ترجمه تحت‌اللفظی است موجب بروز باهم‌آیی نامأنوس در ترجمه‌ها شده است و در نتیجه، مترجمان باید باهم‌آیی معنایی را به‌طور مستقل واحد ترجمه قلمداد کنند.

برخی از مطالعات قبلی بر شیوه‌های برگردان باهم‌آیی متمرکز بوده‌اند. دستمرد، گوهری و عزیزی‌فر (۲۰۱۶) شیوه‌های به کار رفته توسط دانشجویان ایرانی در برگردان دوسویه باهم‌آیی میان فارسی و انگلیسی را بررسی کردند. نتایج این تحلیل پرسشنامه‌ای بر روی شماری از فراگیران سطوح متوسط و پیشرفته زبان انگلیسی در مؤسسات آموزشی شهر تهران نشان داد که این فراگیران روش‌های متفاوتی را برای ترجمه انواع مختلف باهم‌آیی به کار برده‌اند، اما راهبرد غالب آنان ترجمه لفظ‌گرا بود. علاوه بر این، تفاوت ساختار باهم‌آیی در دو زبان ریشه بسیاری از خطاهای مترجمان بوده است.

علیرضایی (۲۰۲۲) شیوه‌های برگردان باهم‌آیی در تیتراخ‌بار ورزشی انگلیسی به فارسی را بررسی کرد. نتایج بررسی ۱۰۰ نمونه باهم‌آیی بر اساس مدل وینه و داربلنه^۱ نشان داد مترجمان از روش تعادل^۲ بیشتر از سایر روش‌ها استفاده کرده‌اند و روش‌های وام‌گیری^۳، ترجمه تحت اللفظی^۴ و ترانهش^۵ در رتبه‌های بعد قرار داشته‌اند.

پیرحیاتی (۲۰۲۱) برگردان باهم‌آیی از انگلیسی به فارسی را در پژوهشی پیکره‌محور بررسی کرد. پیکره‌ای شامل متون پزشکی، حقوق، اقتصاد، ادبیات و مهندسی تدوین شد و مبنای مطالعه قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد مهم‌ترین مشکلات مترجمان در برگردان باهم‌آیی از انگلیسی به فارسی عدم آشنایی با ساختار باهم‌آیی در دو زبان، عدم تسلط بر اصول و راهکارهای ترجمه و عدم توانایی واژه‌سازی بوده است.

در پژوهشی مشابه و با رویکرد نقد و ارزیابی، امیری‌فرد، روشنفکر، پروینی و کرد زعفرانلو (۱۳۹۶) خطاهای مترجمان در برگردان باهم‌آیی‌های قرآنی به فارسی را بر اساس دیدگاه‌های نیومارک، بیکر و لارسون بررسی کردند. نتایج تحلیل این پژوهشگران بر روی ۱۰ ترجمه فارسی از ۱۰۰ مورد باهم‌آیی قرآنی نشان داد این مترجمان برداشت درستی از باهم‌آیی ندارند، تفاوت بین معادل طبیعی و درست را نمی‌دانند، تفاوت ترتیب باهم‌آیی در دو زبان را نمی‌دانند و معادل‌ها را یکسان به کار نمی‌برند.

شهریاری (۱۳۷۶) نیز محدودیت باهم‌آیی واژگانی را در ترجمه بررسی کرده است. وی به مطالعه و مقایسه انواع ترکیب‌های باهم‌آیند متناظر در زبان‌های مبدأ و مقصد پرداخته است. پژوهش‌ها درباره باهم‌آیی و رابطه آن با ترجمه نشان می‌دهد که نتایج این بررسی در کار ترجمه - تولید ترکیبات بهنجار و پرهیز از تولید ترکیبات نابهنجار - نقش مؤثری دارد (افراشی، ۱۳۷۸؛ پناهی، ۱۳۷۸). مطالعه حاضر، به بررسی نقش بافت و متن در واژه‌گزینی یا یافتن معادل‌های مناسب می‌پردازد.

-
1. Vinay & Darbelnet
 2. equivalence
 3. borrowing
 4. literal translation
 5. transposition

میرزا ابراهیم تهرانی و کریمی کلیشادی (۱۴۰۰) با راهبردی توصیفی و کاربردی، نخست نقش مقابله ترجمه با متن اصلی را در آموزش زبان، ادبیات و ترجمه، و به‌ویژه واژه‌سازی و واژه‌گزینی مورد بررسی قرار دادند و سپس با تکیه بر مثال‌هایی از ترجمه‌های شماری از مترجمان مشهور اشعار حافظ و سعدی، شیوه ترجمه این آثار و روش واژه‌گزینی و واژه‌یابی در این آثار را واکاوی کردند. نتایج پژوهش آنها نشان داد متن‌خوانی یکی از شیوه‌های واژه‌گزینی است زیرا با خوانش متن، کلمات و ساختارهای دستوری در ذهن خواننده رسوخ می‌کند و این شیوه بی‌گمان یکی از مؤثرترین تمرینات زبانی قلمداد می‌شود.

۳. روش پژوهش

در این تحقیق، رمان انگلیسی «تام جونز، کودک سرراهی» (۱۷۴۹) نوشته هنری فیلدینگ^۲ به‌عنوان منبع تحقیق انتخاب گردید و با ترجمه فارسی آن از احمد کریمی حکاک (۱۳۶۱) مقایسه گردید. دلیل انتخاب این اثر، کثرت کاربرد دو صفت «Good» و «Bad» در این رمان است (وات^۳، ۲۰۱۵). تمام نمونه‌های دو واژه «Good» و «Bad» با استفاده از نرم‌افزار «انت کانک^۴» استخراج گردیدند و همراه با ترجمه‌هایشان روی فیش‌های جداگانه نوشته شدند و سپس داده‌های به‌دست‌آمده بر اساس معادل‌های ارائه‌شده «Good» و «Bad» تقسیم‌بندی گردیدند. پس‌ازاین تقسیم‌بندی کلی، در هر یک از گروه‌ها، همایی‌های دو واژه بر اساس چارچوب نیومارک (۱۹۸۸ب)، به گروه‌های کوچک‌تری تقسیم شدند. دلیل انتخاب چارچوب نیومارک آن است که وی تقسیم‌بندی جامعی از باهم‌آیی بر اساس روابط «هم‌نشینی» و «جانشینی» ارائه کرده است. بر اساس چارچوب نیومارک، باهم‌آیی‌ها از دو جهت قابل تقسیم هستند: هم‌نشینی^۵ و جانشینی^۶. همایی مبتنی بر هم‌نشینی، چیش افقی واژگان در ساختار متن است (برای نمونه To make a decision) درحالی‌که همایی مبتنی بر جانشینی، جانشینی

1. *The History of Tom Jones, a Foundling*

2. Henry Fielding

3. Watt

4. AntConc

5. syntagmatic

6. paradigmatic

واژگان هم‌ریشه در ترکیب همایی است که تفاوت معنایی ایجاد می‌کند (برای نمونه To criticize severely و To criticize harshly). در تقسیم‌بندی هم‌نشینی، واژه‌های «Good» و «Bad» را از لحاظ ساختاری به سه گروه تقسیم کردیم:

۱- دسته‌ای که «Good» و «Bad» به‌عنوان صفت هستند؛

۲- دسته‌ای که این دو واژه به‌عنوان اسم می‌باشند؛

۳- دسته‌ای که مربوط به اصطلاحات ساخته‌شده با «Good» و «Bad» است.

در تقسیم‌بندی جانشینی، واژه‌های «Good» و «Bad» و همایی‌های آن‌ها، از نظر معنایی به مقوله‌های کوچک‌تر تقسیم شده‌اند.

۴. یافته‌های پژوهش

براساس معادل‌های این دو واژه در ترجمه، داده‌ها به سه گروه تقسیم شده‌اند:

۱- گروهی که واژه «Good» به‌صورت صفت یا اسم عام «خوب» و «خوبی» ترجمه شده است. درصد پایینی از واژه «Good» چه در نقش صفت و چه در نقش اسم، به‌صورت «خوب» و «خوبی» ترجمه شده‌اند (۱۰/۳۹٪). در زیر نمونه‌هایی آورده شده است:

- E: that's a good girl (p. 615)

- اینو می‌گن دختر خوب (ص. ۷۶۴) (در این نمونه، صفت انگلیسی به‌صورت صفت عام ترجمه شده است).

- E: Which seeks only the good of its object (p. 320)

- و عشق البته جز خوبی در معشوق نمی‌بیند (ص. ۳۸۳) (در این نمونه، اسم انگلیسی به اسم عام «خوبی» ترجمه شده است).

چون داده‌های مربوط به این بخش محدود بوده و از لحاظ ساختاری، صفت یا اسم عام هستند، تقسیم‌بندی‌های کوچک دیگر ارائه نمی‌گردد.

۲- در این دسته، گروه‌واژه «Good» در همه اشکال به معادل‌هایی متنوع و غیر از معادل‌های گروه یک یعنی «خوب» و «خوبی» ترجمه شده‌اند. در واقع، معادل‌های این گروه براساس متن

و روابط موجود در آن انتخاب شده‌اند (۸۰ درصد کل داده‌ها). این گروه بیشترین درصد را دارا است و از نظر معادل‌هایی که مترجم ارائه نموده، بسیار قابل توجه است. برای درک این مهم، ابتدا داده‌های ما در این قسمت، بر اساس نقش دستوری و ساختاری، واژه «Good» به سه گروه تقسیم می‌شوند:

۱. ۲. در این زیرگروه «Good» به‌عنوان صفت است و در دو جایگاه قرار می‌گیرد:

جایگاه توصیفی یعنی قبل از اسم و جایگاه اسنادی یعنی بعد از فعل. این گروه بر اساس حوزه معنایی هم‌آیی‌های صفت «Good»، به پنج زیرمجموعه تقسیم گردیده است. زیرمجموعه‌های مربوط همراه با نمونه‌هایشان، در زیر ارائه گردیده‌اند (۷۶/۰۶٪ از دسته دوم).

۱. ۱. ۲. توصیف افراد (۴۰٪):

- E: she's a true good lady (p. 330)

راسی راسی خانوم ماهیه (ص. ۳۹۸) (در این نمونه، صفت انگلیسی به‌صورت صفت تشبیهی ترجمه شده است).

- E: the good woman gave Black George to the evil (p. 200)

- زنان آبرودار جورج سیاهه را به دست ابلیس خبیث می‌سپردند (ص. ۲۳۳) (در این نمونه، صفت متن اصلی براساس بافت کلام به «آبرودار» برگردانده شده است).

- E: the good lady could not forbear (p. 24)

- خانم نیکوخصال نتوانست خودداری کند (ص. ۱۰) (در این نمونه، صفت انگلیسی به یک صفت مرکب ترجمه شده است).

- E: he knew the nature of that good man (p. 154)

- می‌دانست که نهاد این نیک‌مرد (ص. ۱۴۸) (در این نمونه، ترکیب وصفی متن اصلی به صفتی مرکب با بار ادبی ترجمه شده است).

- E: my good friend (p. 290)

- دوست عزیز (ص. ۳۴۸) (در این نمونه، صفت انگلیسی به یک صفت مأنوس با ذائقه فارسی‌زبانان برگردانده شده است).

- E: she is a very friendly, good – natured woman (p. 263)

- این زن بانویی است زودآشنا و خوش‌طینت (ص. ۳۱۵) (در این نمونه، صفت مرکب متن اصلی به یک صفت مرکب آشنا برای فارسی‌زبانان ترجمه شده است).

۲. ۱. ۲. توصیف خداوند (٪ ۳/۴۱):

- E: good heavens! (p. 594)

- بارالها (ص. ۷۳۶) (در این نمونه، تعبیر ندایی متن اصلی به یک تعبیر آشنای فارسی با بار مذهبی ترجمه شده است).

- E: good God! (p. 246)

- خدایا (ص. ۲۹۲) (در این نمونه، صفت متن اصلی مستقیماً برگردان نشده، اما مفهوم آن در منادای فارسی مستتر است).

۲. ۱. ۳. توصیف حیوان (٪ ۰/۱۷):

- E: here are two or three good horses in the stable (p. 337)

- اینجا هم دو سه تا اسب قبراق توی اصطبلشون هست (ص. ۴۰۶) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی به «قبراق» که یک صفت خاص فارسی است ترجمه شده است).

۲. ۱. ۴. توصیف امور مادی (٪ ۴/۶۱):

- E: a good countenance is a letter of recommendation (p. 274)

- یک چهره خوشایند کار یک توصیه‌نامه را می‌کند (ص. ۳۲۹) (در این نمونه، صفت انگلیسی به صفت خاص «خوشایند» برگردان شده است).

- E: he had good teeth. (p. 36)

- دندان‌های درخشانی داشت (ص. ۲۵) (در این مثال، صفت عام انگلیسی به صفت خاص «درخشان» ترجمه شده تا وضعیت دندان‌ها را به‌خوبی نشان دهد).

- E: a good blade (p. 237)

- تیغه‌ای براً (ص. ۲۷۹) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی به صفت خاص «براً» ترجمه شده تا ویژگی تیغ را به‌خوبی توصیف کند).

- E: not to part one good thing (p. 574)

- نمی‌خواست یک چیز قیمتی را از دست بدهد (ص. ۷۱۰) (در این مثال، صفت عام انگلیسی با در نظر گرفتن بافت کلام ترجمه شده است).

- E: with a tankard of good ale (p. 90)

- یک لیوان بزرگ آبجو اعلا (ص. ۹۳) (در این مثال، صفت عام متن اصلی به صفت «اعلا» ترجمه شده که کیفیت محصول را به‌خوبی وصف می‌کند).

- E: I have several good rooms for that matter. (p. 330)

- چندین و چند اتاق خیلی شیک داریم (ص. ۳۹۷) (در این نمونه، صفت انگلیسی به ترکیب قید و صفت ترجمه شده است. لفظ «شیک» در فارسی وضعیت محیط اتاق را به‌خوبی وصف می‌کند).

- E: kept a good house (p. 19)

- خانه‌ای منظم و مرتب داشت (ص. ۵) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی به ترکیب وصفی و مأنوس «منظم و مرتب» ترجمه شده است).

- E: a good fire (p. 271)

آتشی فروزان و گرم (ص. ۳۱۵) (در این مثال، صفت عام متن اصلی به ترکیب وصفی و مأنوس «فروزان و گرم» ترجمه شده که خاصیت آتش را به‌خوبی وصف کند).

۲. ۱. ۵. توصیف امور غیرمادی (۲۷،۸۶٪):

- Of actions, intentions, offer, offices, opinion, principals, qualities, wishes, breeding, humor, sense and understanding.

E: for this one good action forgive her all her sins (p. 600)

- به خاطر همین یه کار نیک همه گناهانشو ببخشه (ص. ۷۴۳) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی به صفت فارسی «نیکو» ترجمه شده که دارای بار مذهبی است و با بافت معنایی جمله سازگار است).

- E: you are sincere in such good intentions (p. 597)

- شما در این نیت صواب خودتون پابرجا و استوارید (ص. ۷۳۹) (در این نمونه هم مانند نمونه قبل، صفت عام انگلیسی به صفتی فارسی با بار مذهبی برگردان شده است).

- E: a lecture to the person on good manners (p. 501)
- موعظاتی خطاب به کشیش در باب آداب معاشرت (ص. ۶۱۷) (در این نمونه، ترکیب وصفی متن انگلیسی به ترکیبی اضافی ترجمه شده که در فارسی ترکیبی مأنوس است).
- E: it was not so good an offer (p. 560)
- پیشنهاد اون شخص تا این اندازه چشمگیر نبود (ص. ۶۹۳) (در این مثال، صفت عام متن اصلی به صفت خاص «چشمگیر» ترجمه شده که با اسم «پیشنهاد» ترکیبی مأنوس می‌سازد).
- E: the good offices which that grateful fellow had promised (p. 533)
- خدمات مفیدی که این مرد قدرشناس قول داده بود (ص. ۶۵۸) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی بر اساس بافت کلام به صفت خاص «مفید» برگردان شده است).
- E: For the good opinion he had professed of his nephew (p. 171)
- به خاطر نظر مساعدی که به خواهرزاده‌اش ابراز کرده است (ص. ۱۹۶) (در این مثال، صفت عام انگلیسی به صفت «مساعد» ترجمه شده که با لفظ «نظر» ترکیبی مساعد می‌سازد).
- E: among other good principals (P. 492)
- در میان دیگر اصول حسنه‌ای (ص. ۶۰۶) (در این مثال، صفت عام متن اصلی به صفت خاص و رسمی «حسنة» برگردان شده که از نظر سبکی با اسم «اصول» سازگار است).
- E: hath certainly a thousand good qualities (p. 602)
- بی‌تردید دارای هزاران خصلت نیکه (ص. ۷۴۶) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی به صفت «نیک» ترجمه شده که لفظی رسمی است و با اسم «خصلت» ترکیبی مأنوس می‌سازد).
- E: for my good wishes to this poor wretch (p. 567)
- که برای آن جوان بخت‌برگشته عاقبتی خوش آرزو کنم (ص. ۷۰۱) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی به ترکیب مأنوس «عاقبتی خوش» برگردان شده است).
- E: I am certain he hath many good qualities (p. 603)
- اطمینان دارم محسنات بسیاری داره (ص. ۷۴۷) (در این مثال، ترکیب وصفی انگلیسی به «محسنات» ترجمه شده که با سبک رسمی فعل جمله سازگار است).
- E: her good humor deserve so much commendation (p. 546)

- خوش ذوقی فلان کس جای این همه ستایش دارد (ص. ۶۷۴) (در این نمونه، ترکیب وصفی متن اصلی به اسم مرکب «خوش ذوقی» ترجمه شده که واژه‌ای مأنوس است).

- E: to express good-will for each other (p. 154)

- مراتب مودّت و رحمت را نسبت به یکدیگر مرعی می‌دارند (ص. ۱۷۴) (در این مثال، اسم مرکب انگلیسی به عبارت فارسی «مودّت و رحمت» ترجمه شده است که با سبک رسمی و مذهبی جمله سازگار است).

- E: had so much with and good breeding (p. 522)

خیلی خوش مشرب و باتربیت (ص. ۷۳۳) (در این مثال، عبارت وصفی انگلیسی به یک صفت مشتق ترجمه شده است که صفتی مأنوس در فارسی است).

- E: good – natured accident (p. 308)

- رویدادی شیرین (ص. ۳۶۹) (در این نمونه، صفت مرکب متن اصلی به صفت فارسی «شیرین» ترجمه شده که با اسم «رویداد» باهم آیی دارد).

- E: he thought he discerned in him much good sense (p. 438)

- به این نتیجه رسید که جوانی است سلیم‌النفس (ص. ۵۳۷) (در این مثال، عبارت انگلیسی به صفت مرکب «سلیم‌النفس» ترجمه شده که در فارسی تعبیری مأنوس است و دارای بار معنوی است).

- Of fortune and luck

E: he had the good fortune to prevent (p. 326)

- خوشبختانه او سر رسیده و جلوی این کار را گرفته است (ص. ۳۹۲) (در این نمونه، ترکیب وصفی انگلیسی با تغییر واحد کلام به قید «خوشبختانه» تبدیل شده است).

- E: betokens much good fortune. (p. 259)

- حکایت از بخت و اقبال خوش داره (ص. ۳۱۰) (در این مثال، همان ترکیب وصفی مثال قبل به ترکیب وصفی معادل آن در فارسی برگردان شده که دربرگیرنده صفت «خوش» بوده و با اسم «اقبال» باهم آیی دارد).

- Of news, night and journey.

E: well, but what is your good news (p. 519)

- خوب حالا خبر خوشنت چیه (ص. ۶۴۰) (در این مثال، صفت عام انگلیسی به صفت فارسی «خوش» ترجمه شده که ترکیبی هم‌آیند ساخته است).

- E: wished his companion a good night (p. 410)

برای هم‌پیاله خود شب خوشی را آرزو کرد (ص. ۵۰۴) (در این نمونه هم مانند نمونه قبل، صفت انگلیسی به صفت فارسی «خوش» برگردان شده که با اسم «شب» باهم‌آیی دارد).

- E: a good journey (p. 34)

سفری خوش (ص. ۲۳) (در این مثال، صفت متن اصلی به صفت فارسی «خوش» برگردان شده که با اسم «سفر» باهم‌آیی دارد).

- Of health and state of mind.

E: your honor is seemingly in perfect good health (p. 420)

- شما ظاهراً صددرصد سالم و سرحالین (ص. ۵۱۵) (در این مثال، صفت عام انگلیسی در قالب دو صفت «سالم و سرحال» ترجمه و بازگو شده است).

- E: which a good mind enjoys (p. 410)

- که نشون دهنده ذهنی آرام و نیک اندیشه (ص. ۵۰۳) (در نمونه بالا، صفت انگلیسی در فارسی به ترکیبی وصفی ترجمه شده است که اجزای آن باهم‌آیی خوبی دارند).

- Of security, reason, authority.

E: might be called pretty good security (p. 48)

- می‌توان وثیقه بسیار معتبری نامید (ص. ۴۰) (در نمونه بالا، صفت عام انگلیسی بر اساس بافت جمله به صفت «معتبر» ترجمه شده که موصوف خود (وثیقه) را به‌خوبی توصیف می‌کند).

- E: for some other reasons equally good (p. 216)

- دلایل قانع‌کننده دیگری در کار بود (ص. ۲۵۳) (در نمونه بالا، صفت عام good به همراه قید آن به صفت فارسی «قانع‌کننده» ترجمه شده که با اسم جمع «دلایل» باهم‌آیی دارد).

- E: have good authority for all our characters (p. 300)

- درحالی‌که شخصیت‌هایی را که از ایشان صحبت می‌کنیم از منبعی قابل اتکا و مطمئن گرفته‌ایم (ص. ۳۵۸) (در این نمونه، صفت good به دو صفت «قابل اتکا و مطمئن» ترجمه شده که با اسم «منبع» هم‌آیی خوبی دارند).

-Of book, advice, lesson.

E: may learn one good lesson (p. 115)

- یک درس بسیار مفید را می‌آموزد (ص. ۱۲۴) (در این مثال، صفت عام انگلیسی به صفت خاص «مفید» ترجمه شده که با موصوف خود «درس» هم‌آیی خوبی دارد).

-Of fame and reputation.

E: the house is well known to be a house of good reputation as any on the read (p. 310)

- مهمون‌خونه ما توی مهمون‌خونه‌های سر راه جای آبرومندیه (ص. ۳۷۱) (در مثال بالا، ترکیب وصفی زیرخط‌دار انگلیسی به صفت فارسی «آبرومند» ترجمه شده است که با موصوف خود هم‌آیی خوبی دارد).

- Of purpose and effect.

E: to many good purposes (p. 31)

- در راه هدف‌های متعالی بسیار (ص. ۱۹) (در این مثال، صفت عام انگلیسی به صفت فارسی «متعالی» ترجمه شده که با موصوف خود «هدف‌ها» هم‌آیی دارد).

E: must at least have this good effect (p. 210)

- دست‌کم این فایده را در بر دارد (ص. ۲۴۶) (در این نمونه، عبارت وصفی انگلیسی با تغییر واحد کلام به اسم «فایده» ترجمه شده است).

-Of family.

E: enquire after the good family (p. 264)

- از روز و روزگار این خانواده شریف جويا شد (ص. ۳۱۶) (در این مثال، صفت عام متن اصلی بر اساس بافت کلام به صفت خاص «شریف» ترجمه شده است).

۲.۲. در این زیرگروه، این واژه به‌عنوان اسم عمل می‌کند (۷، ۱۷):

- E: for the good of my family (p. 502)

- به خاطر مصالح خانواده (ص. ۶۱۸) (در این نمونه، واژه عام انگلیسی به صفت خاص «مصالح» برگردان شده که با اسم بعد از خود باهم آیی دارد).

- E: to procure her any good (p. 250)

- برای محبوبم، اندک آرامشی به ارمغان بیارم (ص. ۲۹۷) (در این مثال، واژه عام انگلیسی بر اساس بافت کلام به «آرامش» ترجمه شده که با فعل جمله هم‌آیند است).

۲. ۳. نمونه‌های زیر، بر اساس ساختار اصطلاحی به کار رفته، به ۱۲ زیرگروه تقسیم شده‌اند (۱۶,۷۵٪). این زیرگروه، شامل اصطلاحاتی است که این واژه در آنها به کار رفته است.

2-3-1 A good deal of

- E: a good deal of religion (p. 518)

- دین‌داری وافر (ص. ۶۳۸) (در این مثال، گروه اسمی زیرخطدار متن اصلی با تغییر واحد کلام به صفت «وافر» ترجمه شده است).

2-3-2 Good-lack-a-day

- E: good-lack-a-day (p. 233)

- بعله، دیگه (ص. ۲۷۴) (در این نمونه، اصطلاح متن انگلیسی در فارسی به یک ترکیب هم‌آیند ترجمه شده است).

2-3-s ss ssss s ss

E: as good a gentleman as Mr. Jones himself (p. 265)

- از نظر درجه و مرتبه اجتماعی به همان اندازه آقازاده و بزرگ‌زاده است (ص. ۳۷۷) (در این مثال، ترکیب قیدی متن اصلی به یک ترکیب قیدی هم‌آیند ترجمه شده است).

2-3-4 To be as good as (one's word)

- E: he was as good as his words (p. 72)

- به این قول خود وفا هم کرد (ص. ۶۹) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی فاقد واژه متناظر در متن فارسی است اما مفهوم آن در قالب یک ترکیب فعلی مأنوس نقل شده است).

2-3-5 To be good at something

- E: I pray you are good at capping verses (p. 253)

- شعر و شاعریت هم که بدک نیست، گل مولا (ص. ۳۰۲).

2-3-6 To be good for

E: but what is their fondness good for (p. 447)

- ولی علاقه چه فایده دارد (ص. ۵۵۰) (در این نمونه، ترکیب فعلی متن اصلی به یک ترکیب فعلی هم‌آیند فارسی برگردان شده است).

2-3-7 To be good enough for some one

- E: what ever happens to them, it is good enough for them (p. 119)

- هر بلایی هم سرش بیاد، حالا کاری نداریم، حقیقه‌ها (ص. ۱۲۹) (در این مثال، اصطلاح انگلیسی به یک اصطلاح مأنوس فارسی برگردان شده است).

2-3-8 To be good for some one

- E: he hath injured any bed many's the good time and often (p. 58)

- این قدر بستر عفت منو آلوده کرده که نگو و نپرس (ص. ۵۲) (در این مثال، اصطلاح انگلیسی به یک اصطلاح مأنوس فارسی برگردان شده است).

2-3-9 To be too good to some one

- E: oh, sir, you are too good to me (p. 73)

- آه، آقا، شما بیش از حد به من محبت می‌کنید (ص. ۷۰) (در این مثال، ساختار ثابت انگلیسی به یک ساختار مأنوس فارسی ترجمه شده است).

2-3-10 To have some good in someone

- E: so you like wise have some good in you (p. 170)

- تو هم چندان بی‌مصرف نیستی (ص. ۱۹۴) (در این مثال، ترکیب فعلی متن اصلی به یک ترکیب فارسی هم‌آیند و مأنوس برگردان شده است).

2-3-11 to have good mind

- E: I have good mind to punish the rascal for being a coward (p. 243)

- با وجود این میل دارم مردک را به خاطر بزدلی تنبیه کنم (ص. ۲۸۷) (در این مثال، اصطلاح انگلیسی در فارسی به یک فعل مرکب هم‌آیند ترجمه شده است).

2-3-12 Good for nothing

E: I told him there were men that were good for nothing else but to be killed (p. 347)

۲. ۱. ۱. امور غیر مادی (۴۰,۳۸):

بیشترین هم‌آیی‌های این واژه، مربوط به این حوزه می‌باشند.

-Of cause and use.

E: and a hundred other bad causes (p. 51)

- و صدها دلیل مغشوش و پرآشوب دیگر (ص. ۴۴) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی در فارسی به‌به ترکیب دو صفت خاص «مغشوش و پرآشوب» ترجمه شده است که ترکیب هم آیند است).

- Of a profession.

E: the bad trade of writing (p. 461)

- حرفه بدنام نویسنده (ص. ۵۶۷) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی بر اساس بافت کلام به صفت خاص «بدنام» ترجمه شده است).

-Of omens, matters and politics.

E: the hero of this great history appears with very bad omens (p. 3)

- قهرمان این سرگذشت با نشانه‌های بسیار بدشگونی قدم به عرصه می‌گذارند (ص. ۶۷) (در این نمونه، ترکیب وصفی انگلیسی به صفت فارسی «بدشگون» ترجمه شده است).

- E: it would be bad politics, indeed (p. 177)

- واقعاً از دیدگاه سیاسی خطا خواهد بود (ص. ۲۰۳) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی بر اساس بافت کلام به واژه فارسی «خطا» ترجمه شده که با بافت جمله همخوانی دارد).

- E: to have made the best of a bad matter (p. 485)

- تا حتی‌الامکان این موضوع ناخوشایند را به بهترین صورت ممکن دربیارم (ص. ۵۹۷) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی در فارسی به صفت «ناخوشایند» ترجمه شده که با موصوف خود هم‌آیند است).

- Of cause

E: and a hundred other bad causes (p. 51)

- و صدها دلیل مغشوش و پرآشوب دیگر (ص. ۴۴) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی در فارسی به ترکیب دو صفت خاص «مغشوش و پرآشوب» ترجمه شده است که ترکیب هم آیند است).

- Of health.

:: ... tttttt tttt ttiiii nn ddd rrrrr nnnn nn ddd ss eee eeett tttt nnn ff
the doctor had presented (p. 152)

- حال آقای آلودئی هرگز به حدی که احتیاط بیش از اندازه طیب آن را جلوه داده وخیم نبود (ص. ۱۷۱) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی در فارسی به صفت «وخیم» برگردان شده که با مفهوم بیماری هم آیند است)

- Of disposition, heart and state of mind.

E: it always proceeds from a bad heart (p. 381)

- تیزی و بدگمانی همیشه از دلی شریر برمی خیزد (ص. ۴۶۴) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی به صفت فارسی «شریر» ترجمه شده که با موصوف خود ترکیبی هم آیند ساخته است).

- Of act, circumstances, impression, luck, news, opinion, reputation and scent.

E: heaven knows my circumstances are bad enough (p. 336)

- خدا می دونه که وضع من چقدر افتضاحه (ص. ۴۰۵) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی براساس بافت کلام به صفت فارسی «افتضاح» ترجمه شده که با واژه «وضع» هم آیند است).

- E: a bad mind (p. 164)

انفاس رذیله (ص. ۱۸۷).

۲. ۱. ۲. توصیف انسان (۱۳، ۴۶):

- E: silly and bad persons (p. 404)

- مورد ستم افراد بد و ناشایست قرار گرفته اند (ص. ۳۵۴) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی به ترکیبی از صفت عام فارسی «بد» و صفت «ناشایست» ترجمه شده است).

- E: men so very good, and so very bad (p. 246)

- نهاد یا چنین بدسرشت (ص. ۲۹۲) مردانی چنان نیک (در این نمونه، دو صفت عام انگلیسی به ترتیب به «نیک‌نهاد» و «بدسرشت» ترجمه شده‌اند که با موصوف انسانی خود هم آیند هستند).

۲. ۱. ۳. توصیف امور مادی (۳، ۸۴):

-Of bank note.

E: sold a blind horse, and received a bad note in payment (p. 487)

- اسبی کور را در برابر اسکناس تقلبی به حریفی قالب کرد (صص. ۵۹۹-۶۰۰) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی در فارسی به «تقلبی» ترجمه شده که با موصوف خود یعنی «اسکناس» هم‌آیند است).

- Of wound.

E: can a man therefore, with so bad a wound as this said to be out of danger (p. 234)

مگر می‌توان گفت بیماری که چنین زخمی کاری بر او وارد شده است در خطر نبوده باشد (ص. ۲۷۶) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی به صفت خاص فارسی «کاری» وارد شده که موصوف خود «زخم» را به خوبی وصف می‌کند).

۲. ۱. ۴. توصیف حیوان (۱، ۹۲):

-of an animal

E: now it happens to this sort of men, as to bad hounds (p. 338)

- باری، بلایی که بر سر این‌گونه آدم‌ها می‌آید همان است که بر سر سگان شکاری کندذهن می‌آید (ص. ۴۰۷) (در این مثال، صفت عام متن اصلی در فارسی براساس بافت کلام به صفت «کندذهن» ترجمه شده است).

۲. ۲. در این زیرگروه، این واژه به‌عنوان اسم است (۳):

- E: involve me in another equally bad (p. 559)

- باز منو با همون رنج و محنت دست‌به‌گریبان کنند (ص. ۶۹۱) (در این نمونه، صفت عام انگلیسی براساس بافت کلام به ترکیب «رنج و محنت» ترجمه شده است).

۳. این زیرگروه، شامل داده‌هایی است که ترجمه نشده‌اند (۸,۴۷٪).

- E: to the very moment he was bad to tell (p. 409)

- تا دمی که بیان سرگذشتش را از او خواسته بودند (ص. ۵۰۱) (در این نمونه، اصطلاح انگلیسی به صورت غیراصطلاحی ترجمه شده است).

۵. بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، شیوه‌های برگردان باهم‌آیی شامل صفات «Good» و «Bad» در ترجمه فارسی رمان تام جونز بررسی شد. نتایج نشان داد مترجم در حدوداً ۱۰ درصد موارد معادل اولیّه و ازگان فوق را به کار برده و در حدوداً ۱۰ درصد موارد نیز صفات مذکور را ترجمه نکرده است، اما در ۸۰ درصد از موارد، معادل‌های متنوعی غیر از معنای اولیّه را به کار برده است. یافته‌های این پژوهش مؤید دیدگاه کروز (۱۹۸۶) است که بافت را در انتقال مفهوم سازه‌های معنایی بسیار مؤثر و معنای انتقال‌یافته را محدود به بافت می‌داند. نتایج این تحقیق همچنین در راستای دیدگاه هلیدی و حسن (۱۹۷۶) است که معتقد بودند واحدهای واژگانی، دارای یک نقش انسجامی ثابت نیستند و نقش انسجامی آن‌ها با مرجعی در متن مشخص می‌شود. مترجم تام جونز هم در انتخاب معادل‌های خود و در جهت حفظ انسجام متن در غالب موارد از بافت کلام کمک گرفته و به معادل اولیّه بسنده نکرده است. نتایج این بخش متفاوت با یافته‌های دستمرد، گوهری و عزیزی‌فر (۲۰۱۶) و علی‌رضایی (۲۰۲۲) است که ترجمه تحت اللفظی را روشی غالب در برگردان باهم‌آیی دانسته بودند.

نتایج تحقیق جاری مؤید اهمّیت واژه‌گزینی درون‌متنی بوده و با یافته‌های پژوهش مهینی و همکاران (۱۳۹۹) نیز هم‌خوانی دارد. این پژوهش‌گران با بررسی شیوه‌های برگردان معانی ثانوی افعال امری قرآن در ترجمه طاهره صفارزاده نشان دادند که مترجم در اغلب موارد به‌جای کاربرد معنای اولیّه افعال امری، با توجه به بافت متن کوشیده از میان معانی ثانویه فعل مورد نظر بهترین گزینه را انتخاب نماید.

یافته‌های این پژوهش همچنین هم‌راستا با مطالعه علی‌رضایی (۲۰۲۲) است. وی شیوه‌های برگردان باهم‌آیی در تیتراخ‌های ورزشی انگلیسی به فارسی را بررسی کرد. نتایج بررسی ۱۰۰ نمونه باهم‌آیی بر اساس مدل وینه و داربلنه^۱ نشان داد مترجمان از روش تعادل^۲ بیشتر از سایر روش‌ها استفاده کرده‌اند و روش‌های وام‌گیری^۳، ترجمه تحت‌اللفظی^۴ و ترانهش^۵ در رتبه‌های بعد قرار داشته‌اند.

دو واژه «Good» و «Bad» در هر دو زبان فارسی و انگلیسی واژه عام هستند و به همین دلیل دامنه هم‌آیی آنها گسترده است و با کلمات زیادی هم‌نشین می‌گردند و معانی مختلف را منتقل می‌کنند. همان‌طور که در مقدمه گفته شد، برخی از واژگان تطابق واقعی ندارند؛ یعنی اینکه در همه موقعیت‌ها به یک معنا مثلاً معنای عام خود به کار نمی‌روند. نتایج این تحقیق مؤید دیدگاه لارسن^۶ (۱۹۸۴، ص. ۱۴۸) است و نشان می‌دهد تطابق این دو واژه از نوع شبه تطابق است و با توجه به بافت، معنای متفاوتی می‌دهند.

انسجام بین جملات، معیار اول متنیت یک متن است؛ این انسجام به وسیله ابزار دستوری-واژگانی ایجاد می‌شود که در سطح واژگان از دو طریق حاصل می‌گردد: تکرار و هم‌آیی (بل^۷، ۱۹۹۱، صص. ۱۶۳-۱۶۴). طبق نظر هلیدی و حسن، هرچه بسامد هم‌نشینی یک کلمه بیشتر باشد، انسجام بیشتری به وجود می‌آورد (هلیدی و حسن، ۱۹۷۶). دو واژه «Good» و «Bad» انسجام زیادی در متن به وجود می‌آورند؛ زیرا دامنه هم‌آیی و بسامد هم‌نشینی آن زیاد است. بازآفرینی این انسجام در زبان مقصد بسیار اهمیت دارد زیرا از معیارهای متنیت یک متن به شمار می‌آید و باعث می‌گردد متنی روان و قابل قبول در زبان مقصد تولید شود و یکی دیگر از معیارهای متنیت یعنی «مقبولیت در نزد خواننده» برای متن ترجمه شده حاصل گردد.

-
1. Vinay & Darbelnet
 2. equivalence
 3. borrowing
 4. literal translation
 5. transposition
 6. Larson
 7. Bell

با توجه به اهمیت دو واژه «Good» و «Bad» در «متنیت» متن‌ها و شیوه ترجمه آنها در رمان «تام جونز، کودک سر راهی»، می‌توان گفت مترجم، به‌درستی به اهمیت و روابط معنایی آنها در متن اصلی توجه داشته است و سعی نموده است که با استفاده از تحلیل متن، از برخورد‌های هم‌آیی و نیز تولید ترجمه نامطلوب و غیرطبیعی جلوگیری نماید و در عوض، معادل‌های روان و به‌هنجار در زبان مقصد، انتخاب نماید؛ اگر معادل‌هایی را که مترجم برای این واژگان به کار برده است با معادل‌های فرهنگ‌های دوزبانه انگلیسی-فارسی مقایسه کنیم می‌بینیم که معادل‌های مترجم این رمان، فراتر و متنوع‌تر از معادل‌های فرهنگ‌های دوزبانه است و نیز خواهیم دید که معادل‌های وی، مبتنی بر متن و بافت است. شاید بتوان گفت اگر همه مترجمان به‌ویژه مترجمان ادبی بر اساس متن و بافت و دانش زبانی خود، معادل‌گزینی نمایند، معادل‌های بیشتری در اختیار خواهند داشت زیرا متکی بر فرهنگ دوزبانه نیستند و خلاقیت بیشتری در ترجمه به‌کار می‌برند؛ البته می‌توان این را به نحو دیگری بیان کرد. می‌توان گفت که مترجمانی که خلاقیت بیشتری دارند، بر اساس متن و بافت واژه‌گزینی می‌نمایند که این خود نیازمند تحقیقی جداگانه است.

یافته‌های تحقیق حاضر، می‌تواند برای اهداف آموزشی استفاده گردد؛ می‌توان معادل‌های ترجمه‌شده واژه‌های «Good» و «Bad» را همراه با متن اصلی، در تهیه پیکره‌های دوزبانه استفاده کرد و در کلاس‌های آموزشی ترجمه استفاده نمود. افزون بر این، می‌توان از این پیکره‌ها در آموزش زبان انگلیسی به زبان‌آموزان بهره‌جست و در آخر انجام تحقیقاتی از این دست می‌تواند در تهیه فرهنگ‌های هم‌آیی یک‌زبانه و دوزبانه مفید باشد.

مهم‌ترین یافته‌های این تحقیق را می‌توان به‌صورت زیر خلاصه نمود:

- فرهنگ‌های دوزبانه انگلیسی-فارسی خود ترجمه هستند و تمام معادل‌های یک واژه همچون «Good» و «Bad» را که بسیار مبتنی بر بافت هستند دارا نمی‌باشند.
- روابط بین واژگان در متن، در تولید معنا بسیار نقش دارد.
- غالباً واژگان به‌تنهایی در جمله و متن ظاهر نمی‌شوند بلکه در هم‌نشینی و رابطه هم‌آیی با کلمات دیگر، معنا می‌یابند.

- واژه‌گزینی در ترجمه، بیرون از متن صورت نمی‌گیرد. بلکه اساساً امری درون‌متنی است.
- واژه‌گزینی درون‌متنی ارتباط نزدیکی با روانی متن و خلاقیت مترجم دارد که این مطلب را می‌توان بیشتر بررسی نمود.

کتاب‌نامه

- افراشی، آ. (۱۳۷۸). نگاهی به مسئله با هم‌آیی واژگان. *زبان و ادب*، ۳(۴)، ۷۳ - ۸۱.
<https://doi.org/10.22054/ltr.1999.6197>
- امیری‌فر، م.، روشنفکر، ک.، پروینی، خ.، و کرد زعفرانلو، ع. (۱۳۹۶). خطاهای ترجمه در باهم‌آیی‌های قرآنی با تکیه بر دیدگاه‌های نیومارک، بیکر و لارسون. *پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی*، ۱۶، ۶۱-۸۶.
<https://doi.org/10.22054/rctall.2017.7817>
- پناهی، ث. (۱۳۷۸). فرآیند با هم‌آیی و ترکیبات باهم‌آیند در زبان فارسی. *نامه فرهنگستان*، ۳(۱)، ۱۹۹-۲۱۱.
- حقوق‌شناس، ع. م. (۱۳۷۹). واژه‌سازی درون‌متن، یک علاج قطعی. *نشر دانش*، ۱۷(۱)، ۲۷-۸۹.
- خوش‌سلیقه، م.، و سلیمانی‌راد، ا. (۱۳۹۷). بررسی هم‌آیندها در شفافیت و روانی متن ترجمه‌شده (موردپژوهی کتاب بیست داستان از بیست نویسنده برنده جایزه نوبل ادبیات). *مطالعات زبان و ترجمه*، ۵۱(۱)، ۶۵-۹۲.
<https://doi.org/10.22067/lts.v51i1.73676>
- داوودی شریف‌آبادی، ا.، و رحیمی یگانه، م. (۱۳۸۹). هم‌آیندهای معنایی در قرآن کریم و ترجمه انگلیسی آنها. *مطالعات ترجمه*، ۳۰، ۷۳-۹۰.
- ریاضی، ع.، و میهن‌خواه، ف. (۱۳۸۳). هم‌آیی واژگانی در زبان فارسی. *نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان*، ۱۵، ۸۷-۹۹.
- شهریاری، ز. (۱۳۷۶). *محدودیت باهم‌آیی واژگان و ترجمه و تحقیق* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد منتشر نشده). دانشگاه آزاد اسلامی.
- فیلدینگ، ه. (۱۳۶۱). *سرگذشت تام جونز کودک سرراهی* (ا. کریمی حکاک، مترجم). نیلوفر.
- میرزا ابراهیم تهرانی، ف.، و کریمی کلشادی، ز. (۱۴۰۰). نقش مقابله ترجمه با متن اصلی در آموزش ترجمه و واژه‌گزینی. *پژوهش‌های زبان و ترجمه فرانسه*، ۴(۳)، ۱-۲۵.
<https://doi.org/10.22067/rltf.2022.76480.1049>

مهینی، ش.، صابری، ع.، و دیباجی، ا. (۱۳۹۹). شیوه‌های برگردان معانی ثانوی افعال امری قرآن کریم. *مطالعات ترجمه قرآن و حدیث*، ۱۳، ۲۴۱-۲۸۲.

<https://doi.org/20.1001.1.24233757.1399.7.13.8.9>

- Alirezaei, M. (2022). Translation of English collocations into Persian: sport news headlines in focus. *International Journal of Language and Translation Research*, 1(4), 33-47. https://doi.org/10.22034/978389966744_003.
- Bell, T.R. (1991). *Translation and translating: Theory and practice*. Longman.
- Benson, M. Benson, E., & Ilson, R. F. (1986). *The BBI combinatory dictionary of English*. John Benjamins.
- Bussman, H. (1996). *Routledge dictionary of language and linguistics* (G. Trauth and K. Kazzazi. Trans.). Routledge.
- Cruse, D. A. (1986). *Lexical semantics*. Cambridge University Press.
- Dastmard, K. Gowhary. H., & Azizifar, A. (2016). Investigating patterns of reciprocal English-Persian translation of collocations by Iranian EFL learners. *Theory and Practice in Language Studies*, 11, 2140-2150. <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.0611.11>.
- Drabble, M. (1998). *The Oxford companion to English literature*. Oxford University Press.
- Halliday, M.A.K & Hasan, R. (1976[1992]). *Cohesion in English*. Longman.
- Ibrahim, Y. (2003). *The translation of collocation into Arabic problems and solutions*. [Unpublished doctoral dissertation]. University of Leeds.
- Kovács, É. (2013). On collocations in English. *BAS British and American Studies*, 19, 209-217.
- Larson, M. L. (1984). *Meaning-based translation: A guide to cross-language Equivalence*. University Press of America.
- Lyons, J. (1996). *Linguistic semantics: An introduction*. Cambridge University Press.
- Lyons, J. (1997). *Semantics*. Cambridge University Press.
- Webster, M. (2006). *Merriam-Webster's collegiate dictionary* (11th ed.). Merriam-Webster Inc.
- Mollanazar, H. (1990). *The role of collocation in translation*. (Unpublished meeee's h1bbbbbb bbbbbb bbbssss vvvvyyyyyy)
- Munday, J. (2001). *Introducing translation studies: Theories and application*. Routledge.
- Newmark, P. (1988a). *Approaches to translation*. Prentice Hall.
- Newmark, P. (1988b). *A textbook of translation*. Prentice Hall.
- Pirhayati, M. (2021). A parallel corpus-based study of collocations from English to Persian: Criticism, and resolution. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 8(3), 109-126.

- Sobbul, S., El-Dakhs, D. A., & Al-Otaibi, H. (2022). Translation competence and collocation knowledge: Do congruency and word type have an effect on the accuracy of collocations in translation? *The Interpreter and Translator Trainer*, 16(4), 409-427. <https://doi.org/10.1080/1750399X.2022.2084251>.
- Stulpinaite, M. Horbacauskienė, J., & Kasperaviciene, R. (2016). Issues in translation of linguistic collocations. *Research Journal of Studies about languages*, 29, 31-41. <http://dx.doi.org/10.5755/j01.sal.0.29.15056>.
- Watt, I. (2015). *The rise of the novel*. The Bodley Head.

درباره نویسندگان

محبوبه نورا استادیار گروه زبان انگلیسی دانشگاه زابل است. از جمله حوزه‌های مطالعاتی و پژوهشی وی می‌توان به سبک‌شناسی ترجمه ادبی، تاریخ‌نگاری ترجمه ادبی، مطالعات توصیفی ترجمه، مطالعات پیکره‌محور ترجمه، مطالعات ترجمه قرآن و ادبیات تطبیقی اشاره کرد. سید محمدرضا هاشمی استاد گروه زبان انگلیسی دانشگاه فردوسی مشهد است. از حوزه‌های مطالعاتی و پژوهشی وی می‌توان به بوطیقای ادبی، منظورشناسی، مطالعات ترجمه، جامعه‌شناسی ترجمه و تحلیل گفتمان اشاره کرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی